

2009/2010. tanév

Megyei forduló

Belépő kategória, 5-6. évfolyam

**Írásbeli feladatlap megoldókulcsa
javító példánya**

Elért pontszám: /58 pont

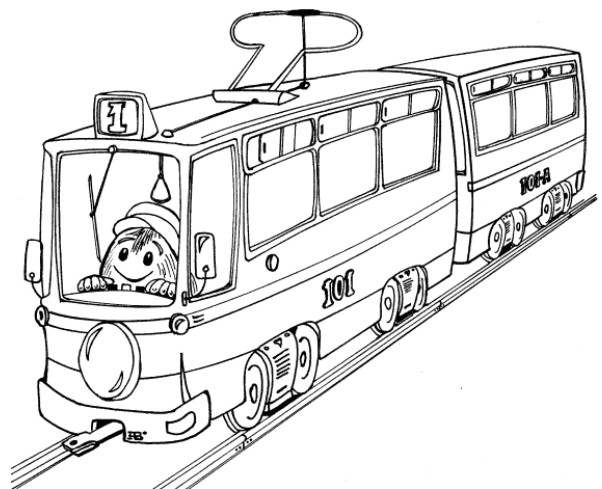
70%= 40 pont

Üdvözlünk Kedves Kolléga!

Köszönjük, hogy részt vesz ebben a munkában és ezzel is támogatja a könyvtárhasználati tehetséggondozást.

A versenyzői feladatlapot oly módon alakítottuk megoldókulccsá, hogy eredeti szerkezetét meghagytuk, és sötétzöld dőlt betűkkel írtuk be a helyes választ és a pontozási útmutatót.

Kérjük, ügyeljenek az anonim javítás feltételeinek biztosítására! A javítás akkor kezdődhet meg, ha már az összes versenyző feladatlapja egy helyen van. A tanulók neve legkorábban az összes feladatlap kijavítása után kerülhet rá a feladatlapokra.

Tapasztalatokban gazdag javítást kívánunk!

„Megy a kocsi, fut a kocsi:
patkódobogás,
Megy a vonat, fut a vonat:
zúgó robogás.”
Weöres Sándor

1.

A régebbi korokban másként közlekedtek az emberek, mint manapság. Arany János Epilógus című költeményében így ír:

*Az életet már megjártam.
Többnyire csak gyalog jártam,
Gyalog bizony'...
Legfőlebb ha omnibuszon.*

a) Milyen közlekedési eszköz volt az omnibusz? Mutasd be röviden!

Lófogatú társas bérkocsi, az első járat 1832-től szállított utasokat Pesten. Az első tömegközlekedési eszköznek tekinthető.

1 item adható, ha egyértelműen benne van a lóval vontatás, és 1 item azért, ha a bemutatás tartalmazza azt is, hogy tömegközlekedési eszköz, (társasan utaztat). Összesen max. 2 item.

b) 1877-ben, amikor a vers íródott, Arany János a gyaloglás helyett Magyarországon választhatta volna a következő járműveket is?

Jelöld egy x-szel a megfelelő oszlopban!

Majd indokold meg a válaszod konkrét adattal!

Jármű	Igen	Nem	Indoklás
Villamos		X	1887-ben indult el a fővárosban
Trolibusz		X	Budapesten először 1933-ban indult el
Folyami gőzhajó	X		A dunai gőzhajózás a 19. sz. első felében kezdődött
Földalatti vasút		X	A millennium évében, 1896-ban avatták fel
Vasút	X		1846-ban készült el az első vasúti pálya Pest és Vác között

Minden megfelelő cellában elhelyezett x 1 itemet ér. Továbbá minden az indoklásban helyesen megadott időpont is 1 itemet ér. Összesen max. 10 item adható.

Lehetséges források:

- Csóti Ferenc (szerk.): Közlekedéstörténeti olvasókönyv, Bp., Navitas, 2001
- Magyar nagylexikon, Bp., Akadémiai, 1993-

c) Vajon kit hívhattak Arany János idejében masinisztnak, bakternek és konduktornak?

Nézz utána!

Masiniszta: mozdonyvezető

Bakter: pályaőr

Konduktor: kalauz vagy jegykezelő

Minden helyesen megadott kifejezés 1 itemet ér. Összesen max. 3 item.

Lehetséges források:

- Bakos Ferenc: Idegen szavak szótára, 2. átd. kiad., Bp. Akadémia, 2004
- Magyar értelmező kéziszótár, 9. kiad., Bp. Akadémia, 1998
- Nagy Gábor, O. - Ruzsiczky Éva: Magyar szinonimaszótár, Bp., Akadémiai, 2004

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	

2.

Mára sokat változott a világ. Egy rokonod is a fővárosban él, mint Arany János, de ő minden nap autóval jár munkába. Segíts neki, hogy jobban tudja kímélni a környezetét!

Javasold neki, hogy keresse fel a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárat, s kölcsönözze ki a következő könyveket, hogy többet tudjon meg a tömegközlekedésről.

Segítsd őt azzal, hogy megmondod neki, hol találja a könyveket a polcon!
Írd a táblázatba a megadott raktári jelzeteket a művek elé!

625 B51

620 T15

656 F94

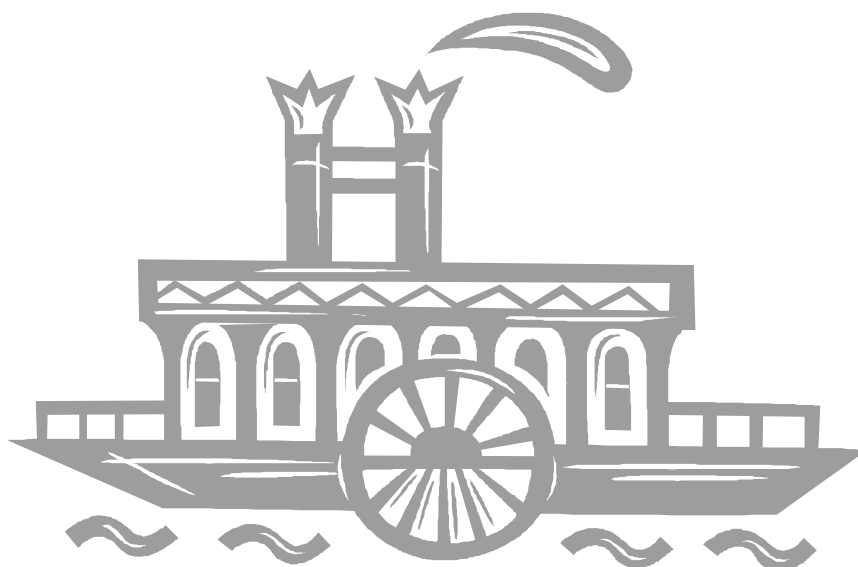
502 K89

656 C47

620 T15	Takács Erika: Kalandozások a technika titokzatos világában
656 C47	Csatlós István: Barangolás földön, vízen, levegőben.
502 K89	Könczei Réka – S. Nagy Andrea: Zöldköznapi kalauz
625 B51	David Bennet: A metró, A földalatti vasút története
656 F94	Frisnyák Zsuzsa: A magyarországi közlekedés krónikája, 1750-2000

Minden megfelelő helyre írt teljes raktári jelzet 1 itemet ér. Összesen max. 5 item adható.

16.	
17.	
18.	
19.	
20.	

3.

Az alábbi szövegrészlet segítségével magyarázd el neki, milyen egészségkárosító hatásai vannak a légszennyezésnek. Készíts táblázatot a szöveg alapján a károsító anyagokról és azok negatív hatásáról!

A rohamosan szaporodó gépjárművek jelentős mértékű károsító hatást fejtenek ki a környezetre, ugyanis veszélyes szennyezőanyagok kerülnek ki a kezeletlen kipufogógázok által.

A kibocsátott káros anyagok hatásáról elmondható, hogy a CO (szén-monoxid) közvetlenül mérgező, mivel kiszorítja a vérből az oxigént, a nitrogén-oxidok a levegő víztartalmával salétromsavat adnak, ami jelentősen károsítja a légutakat, a szénhidrogének pedig az alsóbb légrétegekben nitrogén-oxidokkal reagálva fotokémiai szmog kialakulását, a tüdőt károsító ozonmolekulák képződését eredményezhetik.

Egy közepes méretű (2000 cm³ hengerűrtartalmú) motor éves (tízezer km/év) szennyezőanyag-kibocsátása a következő: 440 kg CO, 95 kg szén-hidrogén és 80 kg NO-nak megfelelő nitrozus gáz, ami a levegő nitrogéntartalmából képződik.

	Károsító anyag	Szervezetre gyakorolt hatása
1.	CO (szén-monoxid)	Kiszorítja a vérből az oxigént
2.	Nitrogén-oxidok	A levegő víztartalmával salétromot adnak, mely jelentősen károsítja a légutakat
3.	Szénhidrogének	Szmog, ami a tüdőt károsítja

Minden helyesen (bármilyen sorrendben) a Károsító anyag oszlopba írt anyag nevéért 1 item adható. Minden a megfelelő anyag mellé írt hatás 1itemet ér. Összesen max. 6 item adható.

Az alábbi betegségek közül többnek a kiváltó oka lehet a légszennyezés. Húzd alá azokat, amelyekre igaznak találsz a fenti megállapítást!
Segítenek a kézikönyvek!

Kartörés, **köhögés**, influenza, **asztma**, ínhüvelygyulladás, **tüdődéma**

Minden helyesen aláhúzott kifejezés 1 itemet ér.

Minden helyesen alá nem húzott kifejezés 1 itemet ér.

Összesen max. 6 item adható.

Lehetséges források:

- Magyar értelmező kéziszótár, 9. kiad., Bp. Akadémia, 1998

- Jellinek Harry (főszerk.): Új egészségügyi abc, Bp., Medicina, 1990

21.	
22.	
23.	
24.	
25.	
26.	
27.	
28.	
29.	
30.	
31.	
32.	

4.

A kölcsönzött könyvek és a figyelemfelhívó táblázat hatására rokonod úgy döntött, hogy kipróbálja, milyen metróval járni munkába. A mellékelt térkép alapján írd meg neki, hogyan juthat el metróval az otthonától a munkahelyéig!

Ő a Kálvin téren lakik és a Moszkva téren dolgozik.

a) Melyik metróvonalat/metróvonalakat kell használnia?

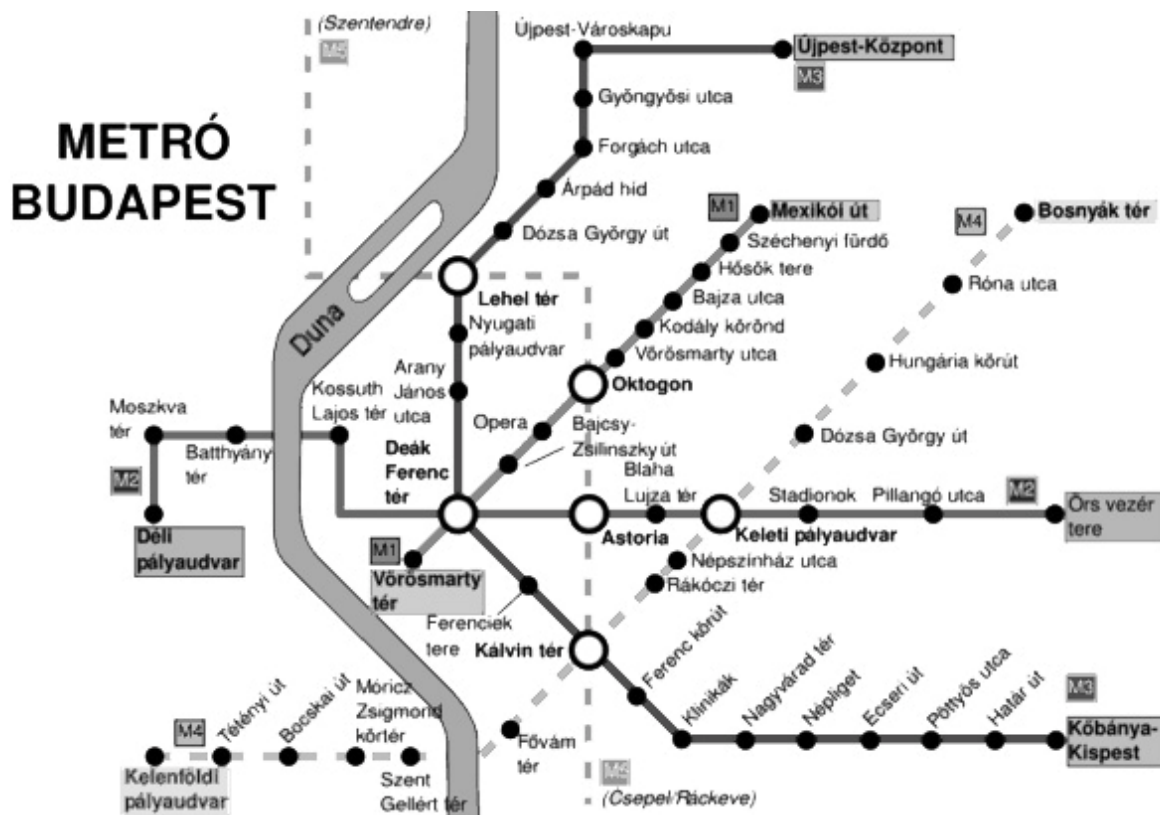
M2, M3

Metróvonalanként 1 item

b) Hány megállót kell utaznia összesen?

5 megállót

A helyes számért 1 item adható

33.	
34.	
35.	

5.

Ha a továbbiakban a tömegközlekedési eszközöket fogja használni, vagy gyalog jár, többet fog a következő közlekedési táblákkal találkozni.

a) Írd Nógrádi Gábor versei mellé a megfelelő közlekedési tábla sorszámát!

<p>Sínen jár, de nem vonat, Szarva van, de nem bika, Fut a villa, villamos, Csengettyűje dallamos. Engem visz a suliba, Téged meg az oviba.</p>	<table border="1"> <tr> <td style="color: green; font-weight: bold;">4.</td> <td style="color: green; font-weight: bold;">1.</td> </tr> <tr> <td style="color: green; font-weight: bold;">3.</td> <td style="color: green; font-weight: bold;">2.</td> </tr> </table>	4.	1.	3.	2.	<p>Lehet, hogy tudsz biciklizni, És repülsz a két keréken, Ne menj ki az útra mégsem! De ahol a táblát látod, Ida tekert a pedáloed, Ott futnak a kerékpárok.</p>
4.	1.					
3.	2.					
<p>Autósnek és motorosnak Miről mesél ez a kép? Erre gyerekek sétálnak, Jól teszik, ha fékre lép!</p>	<table border="1"> <tr> <td style="color: green; font-weight: bold;">3.</td> <td style="color: green; font-weight: bold;">2.</td> </tr> </table>	3.	2.	<p>Nyíregyházán és Pesten Ne menj át az úttesten, Csak ha látod, hogy a tábla Utat mutat a zebrára.</p>		
3.	2.					

Minden megfelelő négyzetbe írt sorszám 1 itemet ér. Összesen max. 4. item adható.

b) Add meg annak a könyvnek mind az öt adatát, amelyben megnézted, hogy biztosan jók-e a válaszok!

Többféle forrás is elfogadható. Például:

- Nógrádi Gábor: Mit jelent a piros kerek? 3. kiad., Bp., Press-contact, 1998
- Csámer István: Technika, Közlekedési ismeretek 10-14 éveseknek. Debrecen, Glória, 1998

A helyesen kiválasztott forrásért 1 item adható.

Minden helyesen megadott bibliográfiai adat (szerző vagy szerkesztő, cím, kiadás helye, kiadó, kiadás éve) 1 itemet ér. Az adatsorrend bármelyik elterjedt adatsorrendben elfogadható.

Összesen max. 6 item adható.

36.	
37.	
38.	
39.	
40.	
41.	
42.	
43.	
44.	
45.	

6.

A tömegközlekedésen való utazás arra is jó, hogy az utazással töltött időt hasznosan és érdekesen töltsd el. Akár keresztrejtvényt is lehet fejteni.

A rejtvény megfejtése egy olyan négykerekű lövontatású jármű, mely a nevét egy hazai településről kapta, s Arany János is utazhatott volna vele. Írd be a sorokba a megfelelő kifejezéseket, majd olvasd össze a függőleges sort, ami a rejtvény megfejtése.

1. Bringa, bicaj
2. Vasparipa
3. Ladik
4. Ródlí
5. Helyiérdekű vasút régi neve

1.	K	E	R	É	K	P	Á	R
2.	V	O	N	A	T			
3.	C	S	Ó	N	A	K		
4.	S	Z	Á	N	K	Ó		
5.	V	I	C	I	N	Á	L	I

Minden helyesen kitöltött sor 1 itemet ér.

Összesen max. 5 item.

a) Karikázd be azon járművek sorszámát, melyek tömegközlekedési eszközök!

A helyesen bekarikázott 2. és 5. meghatározásért 1-1 item adható.

A helyesen be nem karikázottakért szintén 1-1 item adható. Összesen max. 5 item.

b) A megfejtés, kocsi
a jármű neve:

c) A település neve: Kocs

A helyesen beírt kifejezésekért 1-1 item adható. Összesen 2 item.

d) Jelöld a térképen a települést!

A helyesen bejelölt település 1 itemet ér. Legfeljebb 1 cm-es eltérés fogadható el.

A feladatlapokat a megyei versenyszervezőnek a versenyévod végéig meg kell őriznie. Örülünk, hogy részt vett ebben a munkában! Viszontlátásra a következő fordulóban!

A feladatlap elkészítését támogatta:

nka
Nemzeti Kulturális Alap